# AD ALOYSIVM MOCENICVM
## VENETIARVM PRINCIPEM
## ANTONII RICCOBONI RHODIGINI PATRIAE NOMINE
# ORATIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

*Habita pridie Kal. Septemb.* M. D. LXX.

# AD ALOYSIVM MOCENICVM VENETIARVM PRINCIPEM

## *ANTONII RICCOBONI RHODIGINI PATRIAE NOMINE*

# ORATIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Q*VEMADMODVM omnes chriſtianæ ciuitates, Aloyſi Mocenice, Princeps Sereniſsime, ad nuncium de bello graui, & periculoſo huic Reipub. à potentiſsimo Thracum rege indicto, non tam ingemuerunt, quia conſtans omnium hominum opinio eſſet, nullum huic imperio periculum à Thracibus imminere, quo non eodem omnes penitus chriſtiani populi urgerentur; quã lætatæ ſunt, quod hac oblata occaſione hæc præſtãtiſsima atq. opulẽtiſsima Reſp. nomẽ chriſtianũ ſtabilitura eſſe uideretur: ſic, cũ auditũ eſt, te naui aduerſiſſimis uentis iactatæ gubernatorem impoſitum eſſe, qui bonitate uelles, prudentia ſcires, auctoritate poſſes, in tantis procellis magni gubernaculi pondus ſuſtinere; cum tanta animorum uoluptas ab omnibus chriſtianis, præſertim huic ſubiectis imperio, percepta eſt, quanta percipi potuit maxima, tum uero præpotenti Deo immortales gratiæ actæ ſunt; qui talem principem dederit, qualem maximus rerum motus poſtulabat; atque Illuſtriſsimus Senatus ſummis laudibus elatus eſt, qui te ſingulari ſapientia, fortitudine admirabili, alijsq. prope innumerabilibus uirtutibus perornatum in altiſsimo dignitatis gradu collocarit. Cum autem unà cum ceteris omnibus Rhodigina ciuitas, patria noſtra, Veneti imperij ſtudioſisſima, tam excellenti bono gauiſa ſit; & nobis demandarit, ut nomine publico dignitatem tibì tantam gratularemur, atque perpetuam obedientiam polliceremur, ac deferremus: Dij immortales, quid nobis miſerius, aut laborioſius, aut afflictius fingi poſſet, qui onus, quod humeri ſuſtinere noſtri non poſſunt, imprudentes ſubierimus: niſi exploratum nobis eſſet, ſi humanitas, ſi benignitas, ſi virtutes aliæ, quę pertinent ad manſuetudinem morum, ac facilitatem,* 162

*ullum in terris hoc tempore habeant domicilium, eas nimirum Venetijs, & in hoc Senatu Illuſtriſſimo habitare? Equidem, ſi qua dicendi facultas in me eſſet, eam ibi potiſsimum oſtendere deberem, ubi percepiſſem, ideſt, in hac nobiliſsima urbe, in qua multos annos eloquentiæ operam, ſtudiumq. nauaui; ut, ſi ad nonnullam hominum famam profluxi, id huic ciuitati, ubi germanæ eloquentiæ ſolida, & expreſſa effigies cernitur, acceptum referam: ſed, cum in dicendi exercitatione, & doctrina non inficier mediocriter me eſſe uerſatum; tantum tamen abeſt, ut oneri iniuncto me parem eſſe exiſtimem, ut mihi ne ſumma quidem oratorum ingenia, cum quibus nullo modo ſum comparandus, huic muneri reſpondere pro dignitate poſſe uideantur. Etenim, ſi Rhodiginæ ciuitatis lætitiam, quæ exprimenda eſt, reſpicio; tam ingentem, atq. immenſam animaduerto, ut eius magnitudo uerbis explicari non poſsit: ſi tanti gaudij cauſſas ſingulas, & uirtutes, ac laudes tuas conſidero; tam multas inuenio, ut quemadmodum in ijs enarrandis oratio deeſſe nemini poteſt, ſic qui enumerare eas omnes uelit, eum fruſtra laborantem dies, nox, latera defectura ſint: ſi auditorum maieſtatem intueor; mihi eſſe apud quamplurimos, eoſdemq. grauiſsimos reges uideor, cum hæc ſenatorum corona pulcherrima regiam præ ſe ferat grauitatem; ut quantum hominibus imperio regio ſubiectis præſtant reges, tantum tu, qui inter hos præclariſsimos ſenatores, auctoritatem regiam repreſentantes obtines principatum, præſtare regibus uidearis. Quòd ſi ſummus orator Demoſthenes, unius ſenatoris Phocionis preſentia ita conturbatus eſt, ut nihil dicere aliud potuerit, niſi Phocionē uerborū ſuorum nouaculam eſſe; ſi idem unius regis Philippi aſpectu ſic expauit, ut paucis admodum uerbis expreſsis obmutuerit; ſi ille, qui à diuinitate loquēdi nomē inuenit Theophraſtus, unius regis Alexandri uultu ita cōmotus eſt, ut nihil effari potuerit; ſi alijs denique ſummis oratoribus alicuius grauiſsimi uiri intuitu pturbatis nō ſatis ex ſententia euētus dicēdi proceſsit: quid mihi in dicēdo mediocriter exercitato animi eſſe oportet, qui tot ſenatorum, tamquā regum ora in me uideo eſse cōuerſa? Frangerer certe, atque in orationis ipſius quaſi ueſtibulo cōciderem, niſi humanitas ueſtra ſingularis, patres ampliſsimi, me recrearet, ac reficeret: qua fretus, quod mihi patria mea mandauit, non recuſaui; maluiq́;, cum ei eſsem obſecutus deſiderari prudentiam meam, quàm, ſi id non feciſſem, beneuolentiam. Itaque non eloquentia adductus ulla, ſed officio impulſus meo cum Bernardino Fornagerio, magnanimo equite, & eximio doctore, ueni ad hoc munus gratulationis obeundum, ac breuiter oſtendendum nullum maius bonum dari hoc tempore Reip. Venetæ, & populis imperio Veneto ſuppoſitis, atque adeo omnibus gentibus, ac nationibus Chriſtiano nomine inſignitis, à præpotenti Deo potuiſse, quam*

Principem tam generoſum, tantiſq; uirtutibus præfulgentem. Etenim, cum alia omnia à Deo Opt. Max. originem ducunt, cuius uniuerſalis procuratio manifeſto apparet iis, qui æquabilitatem motus, conuerſionem cæli, Solis, Lunæ, Syderumq. omnium diſtinctionem, utilitatem, pulchritudinem, ordinem contemplantur; & rerum inferiorum uiciſſitudines, ortum, & interitum, atque animantium naturas perpendunt: tum uero Principatus omnis ab immortali Deo, tamquam à prima rerum omnium cauſſa manare ſine dubio uidetur. Id quod, & Cyrus Perſarum rex de regno ſuo apertiſſime confeſſus eſt; & Numa, Draco, Solo, Lycurgus, atque alij ueteres legum latores de legibus, quæ ſunt tamquam inanimati principes, non ſecus ac Principes tamquam animatæ leges, dum eas ſapientiæ diuinæ tribuerunt, ſapientiſſime affirmarunt. Quòd, ſi à Deo originem trahunt cetera omnia, quæ in hac mundi uniuerſitate reperiuntur, cælum, terra, maria, & quidquid ſine ſenſu, uel ratione in ijs ipſis continetur; quanto conuenit magis id exiſtimare non modo de cæleſtibus illis mentibus, quæ diuinitatis participes Dei ſunt comites, atque adminiſtræ, ſed etiam de homine, qui Deo quamſimillimus factus eſt? Et ſi alij homines à Deo pendent, quid ſentiendum eſt de principibus, quorum potentia, & uirtus ſine Deo eſſe non poteſt? Quid? quòd, cum præ ceteris hominibus Principes rationem habeant motus, qui, & ſuperiora pro uiribus imitantur, & inferiora omni diligentia gubernant, & ob id merito à doctiſſimis uiris non modo architecti, uerum etiam humani generis paſtores, & curatores, atque humanæ uitæ, quaſi cuiuſdam nauis gubernatores dicuntur; cumq. ex ijs omnibus, quæ mouentur, unum ab altero moueatur, uſque ad primam cauſſam, ad quam peruenire neceſſe eſt, ſi fugere infinitatem uolumus: gubernandæ Reip. motum haberi nullo modo poſſe, niſi per primi mouentis uirtutem, confitẽdum eſt? eo magis quòd cauſſa prior plus influere in effectum ſuum, quam cauſſa poſterior exiſtimatur. An uero corpora inferiora per ſuperiora mouentur, ita ut omnia reducantur ad motum illius globi extimi, qui reliquos omnes globos complectitur, eoſdemq. ab ortu ad occaſum rapit uigintiquattuor horarum ſpatio; inferiores autem mentes per ſuperiores non mouebuntur? A mente igitur Dei rapitur mens huius uniuerſitatis, quem mundum appellamus: ab hac ducuntur cælorum mentes quæ impellunt inferiores, & maxime Principum mentes huiusmodi impulſu penitus indigentes. Id quod ueteres ſub inuolucris, atque integumentis prodiderunt, dum à Ioue Apollinem, ab Apolline Muſas, à Muſis homines, & eos magis, qui diuinam naturam magis ſaperent, afflari dixerunt. Verum, ne longius in re nota progrediamur, quis ignorat, ut quidque ad præſtantiſſimum finem diſpoſitum eſt, ita plurimum diuinæ actio

nis particeps eſſe? quis autem præſtantior finis uideri poteſt, quàm princi-
pum finis, quibus quæcunque hominum generi neceſſaria ſunt ad bene, bea-
teq. uiuendum, prouidenda ſunt, & ad uirtutes homines dirigendi, atque à
delictis auocandi, & animi omnium congruenti quadam fortitudinis, tempe
rantięq. commixtione componendi? Cum autem Principatus omnes à Deo
proficiſcantur, id maxime eredẽdum eſt fieri in optimis Rebus publicis, qua
lem eſſe Venetam, nobis notiſſimum, atque exploratiſſimum eſt. In qua
profecto neſcias, quid magis admireris; an uetuſtatem, cum antiquiſſima ſit;
an ingenuitatem, cum eundem & originis ſuę natalem diem colat, & liber-
tatis; an religionem, cum in uero cultu diuino, & nata, & educata ſit, ut
merito gloriatum eßе in Oecumenica Tridentina Synodo eruditiſſimum, at-
que eloquentiſſimum legatum Venetum, huius ſenatus, tamquam cœli, ful-
gentiſſimum sydus, fama eſt; an imperij gloriam, cum tanta ſit maieſtate, ut
eam omnes populi, ac nationes ſuſpiciant, & uenerentur. Romanæ quidem
Reip. Veneta, uel cognata, ſi Troianam originem ſpectes; uel neptis, ſi
Romanam appellari non immerito poteſt: uerum, ut illa hanc magnitudine;
ita hæc illam diuturnitate imperij ſuperauit. Illa enim pauca luſtra ſui do-
minatus: hæc multa iam ſecula numerauit. Adde, quòd illa modo ſerui-
uit regibus, modo perpetuis dictatoribus, modo triumuiris, & Imperatori
bus, ac plurimis bellis ciuilibus fuit oppreſſa: hæc perpetuo imperauit, &
optatiſſimæ ciuium concordiæ fructus percepit uberrimos. Vnde autem
putamus hanc imperij, & libertatis perpetuitatẽ manare, niſi ab innocen-
tia, integritate, religione, pietate, alijſq. maximis, clariſſimiſque uirtu-
tibus, quæ in hac Rep. mirabiliter ſplendent. Equidem, cum ad eam men-
te, & cogitatione me conuerto, ipſam uideo, ex iuſtioribus Rebuspubli-
cis temperatam eſſe, qualem optimam Remp. eſſe oprtere, doctiſſimi homi-
nes cenſuerunt. Sicut enim Romana, præſertim à Pyrrhi regis bello uſque
ad tertium Punicum, quo tempore cuncti tum patricij, tum equites, tum ple-
beij in amplificãdo, ac propagãdo Imperio ſtudiũ uno animo collocarũt, pfe
cta uiſa eſt, quod in ea conſules regiã, ſenatores optimatũ, plebs popularẽ au
ctoritatem, ac poteſtatem haberet: ita hæc optima dignoſcitur, quia in ea
Sereniſſimus Princeps regem, Illuſtriſſimus Senatus optimates, comitia,
quæ magna uocantur, quod in eis magna ſit multitudo; quodammodo popu-
larem Remp. repræſentent; uel ſi minus in ipſa ſpecies popularis Reip. cer-
nitur, quod in ea comitia non conueniant, niſi Patricij: at libertas, qui eſt
finis populi, aſpicitur tanta, quanta haberi poteſt maxima. Quod tantum
abeſt, ut Remp. imperfectiorem reddat, ut etiam ex hoc ipſo perfectior ui-
deatur. Nam, ut populi libertas ad optimum Reip. ſtatum pertinet: ſic
nimia popularis poteſtas ad perniciem traduci totius Reip. ſolet. Teſtis eſt

Roma, cuius optimus ſtatus, tranſlata iam ad populi dominatum Rep. fun-
ditus labefactatus, atq. euerſus eſt. Duo enim Gracchi, Saturninus, Druſus,
Trib. pl. furioſi, atque amentes, partim agrarias, & iudiciarias leges fe-
rendo, partim ciuitatem ſocijs dando, partim frumenta largiendo, præ-
ſtantiſſimum optimæ Reip. conſenſum perturbarunt. Quamobrem mea
quidem ſententia cuiusque Reip. intereſt, populum una contentum eſ-
ſe libertate; ut merito contentus eſt Venetus populus propter admira-
bilem ſenatorum innocentiam, atq. integritatem, maximam abſtinentiam,
atq. æquabilitatem, inuſitatam, inauditamq. manſuetudinem, & clemen-
tiam, ſingularem in ſumma auctoritate modum, incredibilem ſapientiam,
ac pene diuinam, aliaſq. innumerabiles uirtutes, quibus non minorem hæc
Reſp. ſibi, quam libertatis, & imperij diuturna conſeruatione gloriam cō-
parauit. Ac profectò ſi recte conſideremus, non modo Romanorum, ſed
etiam Athenienſium, Lacedæmoniorum, Corinthiorum, atque aliorum om-
nium Reſp. quæ ſingula in ſingulis plurimum ualuerunt, ea omnia in hac ip-
ſa florere inueniemus. Age enim; ſitus opportunitate, & ædificiorum ma-
gnificentia, atq. ornatu, opibusq. maximis gloriabatur Corinthus: quid op-
portunius admirabili Venetiarum ſitu, cæli clementia, terræ halitu, maris
afflatu; quid ædificijs tum publicis, tum priuatis magnificentius, atq. or-
natius; quid opulentius Venetis patricijs, atq. aliorum ordinum hominibus?
quarum rerum ea ratio eſt, ut hæc una urbs in terris ad decus, ad uolupta-
tem, ad æternitatem condita uideatur. Conſuetudinibus, atque inſtitutis
plucherrimis, ac præclariſſimis gloriabatur Lacedæmon: quid pulchrius,
ac præclarius moribus Venetorum, ad religionem, ad magiſtratus, ad ue-
ſtitum, ad delectationem populi, ad alia omnia pertinentibus? Areopagi-
tarum prudentia, ac ſapientia gloriabantur Athenæ, illorum, qui omnes
Reip. partes, quaſi ex alta quadam ſpecula intuebantur, & de cauſſis gra-
uioribus iudicabant: quid prudentius, & ſapientius Venetis ſenatoribus,
ac iudicibus, & præſertim Decē uiris, qui Areopagum omnem ſuperant lau
dis excellentia, & ſeueritatem cum clementia ita coniunctam habent, ut
nulla tanta ſint laudum præconia, quæ non eis omnino conuenire uideantur?
Fortitudine, & coſtantia in rebus gerendis gloriabatur Roma: quid for-
tius, & conſtantius animis Venetorum? qui, cum alijs bellis grauibus, &
periculoſis, tum uero, cum impetum conſpirationis à ſummo Pontefici, Im-
peratore, Regibus Galliæ, ac Hiſpaniæ, alijſq. principibus, atque uniuer-
ſo penitus occaſu in Venetum Imperium factæ repulerunt, magnam apud
omnes gentes perſeuerantiæ, & roboris laudem ſunt conſecuti: ut, quem-
admodum glorioſum fuit Romanis, plurimas urbes, ac Romam etiam ip- 164
ſam occupatam à Gallis præter Capitolinam arcem, in quam robuſtior ci-

*nitatis pars ſe contulerat, recuperare; ſic Venetis, ad lacunas aduerſa fortuna redactis, maxime ad laudem fuerit inſigne, Bergomum, Brixiam, Vincentiam, Veronam, Patauium, Forum Iulij, Peninſulam Rhodiginam, aliaq́. loca quamplurima, fato Reip. miſero, funeſtoq́. amiſſa, ſingulari magnitudine animi, ac fidentia recipere. Neque uero parum gloriæ inde manaſſe exiſtimatur, quod ijdem Thracum furorem ſæpiſſime repreſſerũt. Id quod, cum huius Imperij præſtantiæ; tum uero Deo immortali, qui uobis, ampliſſimi patres, propter plurimas, maximaſq́. uirtutes, quibus hæc Reſp. ſemper fulſit, tantam ditionem confecit, attribuendum eſt: ut ſi omnibus alijs temporibus prępotens Deus, cuius nutu, et arbitrio cœlũ, terra, mariaque reguntur, mirabiliter uobis fauit, id præcipue hoc tempore, cum ſęuiſſimus Thraciæ tyrannus, qui regnare ſolus concupiſcit, nulla laceſſitus iniuria, ſed natiuo odio in noſtram religionem inflammatus, furens audacia, ſcelus anhelans, peſtem Chriſtianis omnibus neſarie moliens, cunctæ Italiæ, cuius libertatem acerrime, ac perpetuo defendere ſoletis, ferrum, flammamq́ue minitans, iniuſtum uobis intulit bellum: tum propter innocentiam ueſtram, tum uero quia de ſumma uerę religionis dimicatur, facturus ſine dubio eſſe uideatur. Fauet igitur uobis Deus, ampliſſimi Veneti; & ob id principem dedit, cuius uirtus uel è præſtanti maiorum hauſta nobilitate, uel litteris comparata, & doctrinis tanta eſt, ut in eo omnes magnam pręſidij, ac dignitatis ſuæ ſpem collocare merito poſſint. Et certe, Sereniſſime Princeps, quicunque non modo genus, & maiores tuos, ſed etiam te ipſum, & uirtutes tuas perpendit, omnibus ad bene de uniuerſa Rep. & Chriſtiana religione ſperandum quaſi ſignum aliquod te elatum exiſtimat. Nam ſi ſapientes ex ſapientibus, fortes ex fortibus, præſtantes ex præſtantibus progignuntur, quid de te iudicandum eſt, qui à tot pręclariſſimis uiris originem trahis? Vt autem breuitatis cauſſa omittam maternam, et uxoriam domũ Marcellam, ex qua prodijt Nicolaus Marcellus optimus Dux, & Petrus Marcellus, maternus auus tuus, procurator Marcius præſtantiſſimus, atque alij quamplurimi ad perpetuam in hac ciuitate gloriam excellentis uirtutis, atque egregiæ in hanc Remp. beneuolentiæ inſigniti monumentis; & non commemorem omnia Mocenicæ familiæ lumina, quæ plura ſunt, quàm ut ea complecti una oratione poſſim: Thomas certe Mocenicus, Petri procuratoris Marcij filius, & Leonardi item procuratoris frater, Dux inclytus, admirabili fuit ſapientia pręditus; qui cum dicere ſoleret, non ut Appius Claudius, ad tollendam deſidiam, negocium populo melius, quam ocium committi, ſed ad perfruenda pacis commoda, nuptias, cognatos, liberos, amicos, diuitias, ſanitatem, annonam, uoluptates omnes, belli negocium nunquam, niſi per uim ſuſcipiendum, & honeſtiſſi-*

*mum*

mum ocium, ſemper pro uiribus in Rep. retinendum: Franciſco Foſcaro ſuadenti, ut bellum Florentinorum cauſſa, atque adeo pro augendis Imperij Veneti finibus cõtra Philippũ Mediolani Principem in continenti ora iniretur, ſæpiſſime eſt aduerſatus; & ſi dilatandi eſſent fines, id maxime quærendũ eſſe in re maritima, qua plurimũ hęc Reſp. ualeret, ac poſſet, grauiſſimis, atq. elegantiſſimis concionibus perſuaſit. Neque uerò parui ducendum eſt, quòd, tametſi conſilijs, & ſtudijs cum Foſcaro diſſenſerat, quemadmodum diſſenſiſſe P. Africanum, & Q. Metellum memoriæ proditum eſt: tamen iacens, & moribundus, conuocatis intra cubiculum illorum nonnullis, quos creando Principi inter quadraginta uiros præfuturos putabat, quosq. trahere in opinionem ſuam auctoritate, & eloquentia poterat, cum intellexiſſet clariſſimorum uirorum ſententias in Foſcarum eſſe propenſas, quod eum, quamuis ſibi infenſum, bona eſſe mente, atque animo cenſeret, ſe ei æquiſſimum præbuit, ac illorum uoluntates ſtudioſiſſimè comprobauit: ut, quemadmodum T. Sempronius Gracchus L. Scipioni Aſiatico, alioqui propter diſſenſiones, quas cum P. Scipione Africano eius fratre exercebat non æquus, in propulſanda iniuria fuit adiumento, et maximum aduerſarium quaſi ſuſtinuit cadentem; ſic Thomas Mocenicus, animum ſuum uincens, Franciſcum Foſcarum à ſe diſſidentem in adipiſcendo Principatus honore adiuuerit, & aduerſario nobilitate, ingenio, uirtute præſtanti, quaſi porrectis manibus faciliorem aſcenſum reddiderit ad altiſſimum gradum dignitatis. Nec tacendum eſt, quamuis Thomas pacis amantiſſimus eſſet, tamen eius conſilio iuſtiſſimis de cauſſis bello geſto, uniuerſum forum Iulij, & Carniam partam eſſe, & Cenetam, Belumnum, ac Feltrum receptum. Quid dicam de Petro Mocenico, Leonardi procuratoris Marcij, quem modo nominaui, filio? qui Nicolao Canali, rei maritimæ Imperator ſuffectus, Eubœam inſulam iam amiſſam; & uniuerſam Græciam Othomanicis copijs oppreſſam, fortitudine, ac prudentia ſua, in priſtinam libertatem uindicauit; qui Naupactum Thracum pene armis expugnatum ſeruauit, inſultanteſq. tota Peloponneſo Thraces inhibuit; qui Cyprum inſulam tantopere ab hoſtibus expetitam ab imminentis ſeruitutis iugo eripuit, & Veneto Imperio, Corneliæq. familiæ adiunxit; qui Smyrnam expugnauit, & alia loca in Veneti Imperij ditionem redegit; qui Epirum, & Scodram oppidum à duriſſima Thracum obſidione liberauit; qui, quamdiu rei maritimæ præfuit, Thraces mirabiliter repreſſit, atque uniuerſo mari Aegeo ita excluſit, ut ſuperare Heleſpontum non auderent; qui deniq. tanta cum gloria, & fælicitate in patriam reuerſus, propter plurima, & clariſſima in Remp. merita, Nicolao Marcello Principe uita functo, Principatum eſt conſecutus; 165 ac, tametſi eum paucos menſes geſſit, propter grauiſſimum morbum, quem

*In Boliano amne contraxerat, ita tamen geſſit, ut maximum ſibi, & familiæ Mocenicæ decus cōpararit. Quamobrē laudent quidē Athenæ Miltiadē, et Themiſtoclē, fortisſimos, ac ſapientisſimos Imperatores, quorū alter trecēta millia Perſarum Marathone deuicit, alter patriam incolumen, clarā, opulentam, principem Græciæ reddidit; laudent Epaminondam Thebę, qui uetuſtam lacedæmonis gloriam, inuictamq́. ad ſuum tēpus publicam uirtutem, apud Leuctram, & Mantineam ſecundis prę̄lijs contudit; laudet Lacedemon Leonida, cuius illa præclara uox circumfertur; Prandete comilitones, tamquam apud inferos cœnaturi; laudet Decios Roma, quorum alter in bello latino, alter in eo bello, quod Samnites, Galli, Etruſci, & Vmbri, collatis armis grauisſimum intulerant, ſe geſſit fortisſime; atque aliæ urbes alios Imperatores in cœlum laudibus efferant: Venetiæ autem de Petro Mocenico, maximo fortitudinis, ac prudentię exemplo, nunquam non prædicabunt; atque eam fœlicitatem in eo commemorabunt, quam illi non ſunt experti. Illi enim partim in carcere, & uinculis, partim in exilio, partim in acie occubuerunt: hic uero, cum in pergrauem morbum Reip. cauſſa incidiſſet, nec inuidia, nec hoſtium armis oppreſſus, patriæ eſt reſeruatus ad altiſſimum dignitatis gradum perfruendum; quo duce pulcherrimum Mocenicorum numiſma excuſſum dicitur, familiæ de Rep. optimè meritæ clarisſimum monumentum. Iam uero, quis dignis extollet laudibus Serenisſimum Principem, Ioannem Mocenicum, Petri Principis fratrem, proauum tuum, cuius opera pax cum Thracum rege honeſtis conditionibus eſt confecta, bellum pro Florentinis ſuſceptum, Curite accepta, Adria, & peninſula Rhodigina Veneto Imperio adiecta: ut cum ille dignus ſit, qui non ſolum Venetorum, ſed omnium gentium litteris, atque linguis celebretur; nos pręcipue, qui ad tantā Imperij benignitatē, ad tātā ſenatorū manſuetudinē, ad tā tā fœlicitatē ab illo redacti ſumus, quantū uoce, quantū ingenio poſſumus, tātū ad illius prædicationē ꝑpetuā cōferre, ut facimus, debeamus: omnia enim commoda, atque ornamenta, quę ab hoc illuſtrisſimo ſenatu in nos redundarunt, & quotidie magis redundant, illi accepta referimus. Quemadmodum igitur Serenisſimi maiores tui, ſerenisſime Princeps, imperium Venetum mirabiliter auxerunt, ut ob id auguſtisſimi appellari merito posſint: ita te maximè hoc tempore Remp. aucturum, atque illorum famę, & clarisſimo etiam nomini Leonardi aui, & Thomæ patris tui (quorum alteri cum pro Marcia procuratione, & rei maritimæ generali Imperio rectisſime adminiſtrato, atque alijs in Remp. meritis, tum uero, quia Nicolaum, Ioannem, & te ipſum, ſplendidisſima huius ciuitatis lumina, procrearit habendæ ſunt gratiæ: alterū procuratorem item Marciū omnibus, & ſingularibus in perpetuū laudis ornamētis quàm dignisſimū duo Leonardi nepotes tui, ut no*

mine, ita etiam uirtutibus repræſentant) reſponſurum eſſe, ſperant omnes: eò magis quòd ex illuſtriſsimis maioribus ortus, non generis ſplendore elatus in ocio, atq. deſidia tibi elangueſcendum putaſti, ſed ut clarisſimæ tibi faces præluxerunt, ita maxime elaboraſti, ut tanta te claritate omnino dignum oſtenderes. Egregie. Cum enim nobiliſsimi homines in excelſo ætdtem agant, ita ut eorum facta cuncti mortales nouerint; cumq. ab eis res maximæ propter nominis fulgorem expectentur; pro uiribus enitendum eſt, ne quid humile, ne quid abiectum, ne quid ſua indignum nobilitate commiſſiſſe uideantur: ut melius quandoque ſit, ex minus claris oriri parentibus, ut, ſi nihil eximiè egerimus, nihil requiratur, ſi quid eximiè, id tamquam ſponte, non ex debitione præſtitum, magnæ laudi ſit, quàm ex maiorum rebus geſtis eam de nobis expectationem excitari, quam uel ſuſtinere nullo modo poſsimus, uel ſi ſuſtineamus, nihil egiſſe noui exiſtimemur. Niſi forte ea uirtutum præſtantia in nobis reperiatur, ut ſupereminere maiorum ipſorum, quamuis præſtantisſimorum, gloriã aliquo modo poſſe uideamur. Quod de te certò ſperatur, Sereniſsime Princeps, qui in omnibus, quos administraſti, magiſtratibus, omnium opinionem uiciſti: ut ſi idem in principatu gerendo feceris, quod certè facies, non eos ſolum, quos modo commemoraui, ſereniſſimos, ac præclarisſimos maiores tuos, ſed omnes, qui unquam fuerint, principes ſuperaturus ſis. Quid enim aliud exiſtimari poteſt de eo, qui ita in litterarum ſtudijs uerſatus eſt, ut omniũ liberalium artium peritisſimus habeatur; qui tantũ ſtudijs ad conſtantiam, & moderationẽ animi, tantũ ad magnanimitatem, & perſeuerantiam, tantum ad æquitatem, & liberalitatem, tantum ad intelligentiam, & prouidentiam, atq. adeò ad ſapientiam, & uirtutes omnes profecit, ut omnibus admirabilis uideatur; qui, cum eos nunquam ſibi imitandos cenſuerit, qui in ſtudijs abditi in aciem, atque in ſolem non prodeunt, nihilq. ad ciuium ſuorum ſalutem, & commodum conferunt, quidquid aſsidua meditatione, & librorum tractatione cognoſceret, quidquid ingenio efficere, atque induſtria poſſet, patriæ, qua nihil nobis charius poſt Deos immortales eſſe debet, conſecrauit? Adde, quod ita natura uerax natus es, ut meritò profiteri posſis, te nihil unquam falſi protuliſſe, ita lenis, ac manſuetus, ut tui proprium ſit, nulla unquam de cauſſa ſuccenſuiſſe; quarum rerum altera efficit, ut ſuperare Catonem, altera, ut Cæſarem uidearis. Quapropter nemini mirandum eſt te ita in tota comitiorum ratione floruiſſe, ut quos honores petieris, eos facillime, & ſummo bonorum conſenſu ceperis, quos autem ceperis, eoſdem rectisſime, atque ſapientisſime adminiſtraris. Nam in omnibus, quibus functus es, magiſtratibus ita te geſsiſti, ut aditum tibi pateféceris ad maiores quotidie dignitates. Vt enim prætẹream in hac temporis anguſtia expectationem, quam 166

*Othomanici belli tempore ordinibus præpoſitus de tua ſumma uirtute, ſummoq. ingenio ab adoleſcentia concitaſti; quanta prudentia, æquitate, innocentia, benignitate, Vincentiam, Cremam, & Patauium rexiſti? quæ urbes gratiſſimis ſemper animis clariſſimum nomen tuum ſunt proſequutæ, quod ſtare uideantur, tuis, tamquam Q. Sceuolæ, qui Aſiæ ſtatum ordinauit, inſtitutis obſeruandis; teq. tamquam alterum Ariſtidem, & alterum Niciam, quorum unum quondam Athenis opinione iuſtitiæ floruiſſe, alterum popularibus commodis mirifice ſtuduiſſe, priſca monumenta teſtantur, non deſinunt, neque unquam deſinent celebrare, ut nulla profecto ætas maximas laudes tuas obſcuratura eſſe uideatur. Cum autem alia, quæ admirabiliter illis in urbibus geſſiſti, ne iuſto ſim longior, taceam, illud tantum, quod potiſſimum prædicatur, attingo, te Vincentiæ ſuperuacanea officia non pauca, quæ Illuſtriſſimo Dominio oneri erant, ſuſtuliſſe, & uectigalia, qui ſunt nerui Reip. plurimũ auxiſſe; Patauij uero in ſtudioſa iuuetu te fouenda ſingularem humanitatem oſtendiſſe, quam uel ego, cum in illa ciuitate in iuris ciuilis, ac Pontificij ſtudia illo tempore incumberem, cum maxima mea uoluptate prę ſens ſum admiratus. Quid autem dicam de honeſtiſſimo, atque ampliſſimo legationis munere, quod tibi ſæpe propter ſummum ingenium tuum delatum eſt? quod quidem munus non niſi hominibus omni uirtute pręſtantibus mandari ſolet, propterea quia non unius partis, ſed totius Reip. maieſtatem ſecum habeat; non unius ſenatoris, ſed totius ſenatus grauitatem repræſentet; non unius uirtutis, ſed fidei ſingularis, maximæ eloquentiæ, moderationis ſummæ, admirabilis ſapientiæ, ac totius uirtutum orbis indigeat. Equidem quodammodo mihi aſſentor, qui munere tam præclaro cum præſtanti equite, & egregio Doctore Bernardino Fornagerio fungor. Nam, dum Rhodiginæ ciuitatis propè faciem præ me fero, clarior, atque excellentior mihi ipſe uideor, cui pręſertim datus ad dicẽdum eſt locus in conſpectu tot grauium ſenatorũ, in oculis tot ſapientium uirorum, in luce tanti principis, atque omnino in ipſo domicilio dignitatis, & gloriæ. Quod ſi mihi honeſtũ, atque amplum eſt, unius ciuitatis huic imperio ſubditæ mecum deferre auctoritatem, quanto dignius tibi, atque illuſtrius fuit, Sereniſſime Princeps, huius urbis tantam ditionem continentis, tamquam theatri cuiuſdam in omnes terras longè, lateq. reſonantis, amplitudinem ſuſtinere, & quidem apud eos principes ſuſtinere, quibus nulli in terris uenerabiliores inueniuntur? Nam apud duos Pontifices Max. Paulum IV. & Pium IV. ac duos Imperatores, Carolum V. & eum, qui nunc imperat, legationis munus obiuiſti; talemq. te legatum prębuiſti, ut nemo in curandis Illuſtriſſimi Senatus mandatis, aut diligentiam, aut facultatem dicendi, aut ſplendorem, aut aliud*

*quidquam, quod ad dignitatem, & incolumitatem publicam pertineret, in te unquam deſiderarit. Quantam uero laudem es conſecutus, cum terræ firmæ Sapiens lumen animi, ingenijque tui oſtendiſti? cum continentis oræ Prouiſor generalis, propugnaculis, ac militibus omnibus perluſtratis, diligentisſimè, ac prouidentiſſimè Reipublicæ ſtatum firmaſti? cum in hoc Illuſtriſſimo Senatu Senator ordinarius, Decemuir, Conſiliarius, nihil unquam aliud reſpiciens, niſi publicum decus, & commodum, ad quod tuendum, atque augendum te natum eſſe, libenter, & confitentur omnes, & prædicant, grauisſimas ſententias dixiſti? cum in procuratione Marcia ſanctisſimè adminiſtranda piorum maximè uoluntatem, et pauperum egeſtatem ſpectaſti? in quibus præclaris dignitatibus, quæ ſingula præclarè egeris, ſi tantum narrare, nedum exornare in animo habeam, nunquam dicendi finem faciam. Hac tanta celebritate famæ, cum Petrus Lauredanus, optimus, atque integerrimus Princeps, mortuus eſſet, & ad Principatum euehendus eſſet, qui in maximo rerum motu ſuſtentare Remp. poſſet, his prudentisſimis Senatoribus quamdignisſimus uiſus es, qui toti Reip. adminiſtrandæ præponereris. Itaque tanto bonorum applauſu, tantaq. lætitia, quanta propter ſummam dignitatem ſummæ uirtuti tributam in animis hominum rectè ſentientium excitari potuit maxima, Princeps creatus es; qui non ſolum Comitia, Collegium, Senatum præſentia, & maieſtate tua cohoneſtares; nonnullis diebus forum, iudicia, tribunalia perluſtrares; omnes magiſtratus, iudices, curatores in officio contineres; lites dirimeres; aditum ad ius ſuum poſcendum omnibus patefaceres; nec tenuiores propter imbecillitatem circumueniri, nec locupletiores inuidia opprimi patereris: uerum etiam Cyprum inſulam, à Petro Mocenico propatruo tuo, ex hoſtium propè faucibus ereptam, ac uniuerſum Venetum imperium tua uigilantia cuſtodires; immanes Thraces, qui notant, & deſignant mentibus ſuis ſæuitiæ plenisſimis, ad ſeruitutem, et perniciem unumqũemque populum Chriſtianum, tua uirtute, tuo conſilio, tua prudentia cohiberes; Italiæ libertatem, cuius Veneti principes perpetui, & acerrimi defenſores fuerunt, ab imminenti periculo protegeres; fœdis Chriſtianæ Reip. uulneribus, quæ in Aſia, in Africa, in Europa efferæ gentes intulerunt, ſalutarem manum admoueres; & impium genus, quod nihil niſi nefandum, niſi inhumanum, niſi crudele cogitat, exterminares, euerteres, deleres. Quod à te factum iri ſperatur; eò magis, quòd res geritur à fortibus contra imbelles, à uiris contra fæminas, ab hominibus contra belluas; et, ſicut chriſtiani milites, diuino auxilio, & ſua freti innocentia, tam læto animo ad præliandum ſunt parati, ut nullum unquam bellum maiori eſſe lætitia geſtum exiſtimetur: ita chriſtiani nominis hoſtes, ſuæ perfidiæ, ac ſceleris conſcij, & ſuis malis cogitationi-*

*bus tamquam furiarum tędis ardentibus exagitati, à prælijs abhorrent; at tametſi perfidus ille tyrannus multas triremes eduxit, multa peditum, atq. equitum millia coegit, & putat fortunam ita cum potentia ſua eſſe coniunctam, ut ſibi, tamquam Timotheo dormienti, caſtella, urbesq. plurimas in retia dimiſſura ſit: tamen longè maior eſt Veneta clasſis, tua diligentia quã primum parata; & ſi non plures, at ſaltem firmiores, & rei militaris peritiores, tum equites, tum pedites pro hac Rep. pugnant; ac Fortunæ à Thracibus maxima clade, & dedecore ad Melitam inſulam ſe auertit, quæ quò diuturnior in afflando extitit, eò conſtantior in reflando futura eſſe ſine dubio uidetur. Principatu igitur tibi delato in tot, tantiſq. motibus chriſtiana Reſp. cuncta Italia, omnes urbes clementisſimo Venetiarum imperio ſuppoſitæ, nedum Venetiæ, quæ tantum continent bonum, gaudent, & geſtiunt, quod te nihil, niſi dignum maioribus tuis, dignum chriſtiano principe, dignum te ipſo eſſe facturum, & ueram religionem prudentisſime, ac fortisſime defenſurum, multis, & firmis argumentis ſibi perſuaſerint. Atque cum aliæ regiones, & huius Reip. partes magis ſua, quàm tua cauſſa lætentur, propterea quia eum te eſſe cenſeant, qui pro communi libertate, pro communi ſalute, pro aris, & focis, pro Dijs penatibus, pro CHRISTI fide uigilaturus ſis; Rhodigina peninſula, & præcipue Rhodigium tui clarisſimi nominis ſtudioſiſſimum, tantam ex honore tuo, quantam ex ſuo commodo percipit uoluptatem, quòd cum meminerit, ſe à Sereniſſimo Principe Ioanne Mocenico proauo tuo ad tantam imperij lenitatem eſſe perductum, plus, quàm ceteræ ciuitates, quæ tantum beneficium non acceperunt, nobilisſimæ familiæ Mocenicæ debere ſe confitetur. Itaque, quò maiori, quàm ceteræ, lætitia affecta eſt ciuitas Rhodigina, eò nos ſtudioſius eius nomine amplitudini tuę gratulamur; humilem, ac diligentem obedientiam, quæ graui, & legitimo principi præſtari uberrimè, amplisſimèq. debet, deferimus; non modo facultates, qualeſcunq. ſint, ſed corpora etiam noſtra ad hanc defendendam Remp. pollicemur; & quantũ poſſimus, quantumq́. ualeamus, una mente addicimus, & conſecramus. Tuum autem eſt beneuolos Rhodiginorum animos non contemnere, & Rhodigium amplisſimo nomini tuo deuinctisſimum, quod, per familiam tuam partum, tuum quodammodo eſt, tanquam tuum tueri, atque exornare. Quod ut efficias, te obſecramus, & ut in perpetuum ſalua ſint omnia, ſalutem tuam perpetuam à Deo optimo Max. præcamur.*

F I N I S.